

Vznik Československé republiky

- Česko, Slovensko, Podkarpatská Rus

28.7.1914 František Josef I. v manifestu *Mým národům* ohlašuje, že monarchie je ve válce

25.7.1914 uzavřena Říšská rada (parlament)

- změny v ekonomice, orientace na militarismus, zaveden přidělový systém
- Češi musí bojovat za monarchii na východní frontě
- rekace českých politiků:
 - ti, co chodili do Říšské rady nebyli pro to, aby se měla monarchie rozbit, ještě po válce vydali stanovisko, že se má zůstat v monarchii
 - skupina kolem Karla Kramáře: začal začal spojovat vznik Československa s Rusy, chtěl mít Československo jako monarchii
 - skupina kolem Tomáše Garriguea Masaryka

Tomáš Garrigue Masaryk

- do politiky se zapojil po první světové válce, kdy mu bylo přes šedesát
- vystudoval sociologii, studoval gymnasium v Brně, ve Vídni filosofickou fakultu
- po studiích začíná přednášet na české části pražské Karlovy university
- habilitoval se prací *Sebevražda*
- při svém pobytu v Lipsku se seznámil s Američankou Charlotte Garrigou, s níž se v USA oženil a poté se vrátili do Čech
- založil stranu lidovou, následně přejmenovanou na pokrokovou
- už před válkou se zapsal do povědomí: přiklonil se k vědcům, kteří považovali RKZ za falsa
- zapojil se do *Hilsneriády*, kde upozorňoval proti antisemitismu
- po vypuknutí války odchází do Itálie a následně do Švýcarska

4.7.1915 v Curychu vystupuje při příležitosti 500. výročí upálení Mistra Jana Husa

6.7.1915 přesouvá se do Ženevy, kde říká, že se má Československo odtrhnout od monarchie a že Češi a Slováci mají mít svůj vlastní stát

září 1915 do Ženevy odchází jeho žák, Edvard Beneš, aby mohl Beneš nastoupit do funkce presidenta, prosadil Masaryk, že funkce presidenta je už od 35 let

- zakládají Československý zahraniční komitet

únor 1916 poté se přesouvají do Francie a zakládají Českou národní radu (ČNR), to je politický ilegální orgán, tři hlavní působící: Masaryk, Beneš, Štefánik

- úkolem ČNR bylo přesvědčit dohodové země, aby souhlasily s tím, že se Rakousko-Uhersko rozpadne na nástupnické státy

říjen 1916 *Cleavelandská dohoda*, byla podepsána mezi Čechy a Slováky, znamená, že chceme vlastní federativní stát

České země během války

- zaveden ostrý protičeský kurs, zrušena svoboda slova, censura
- Habsburkové se potřebují soustředit na válku a ne řešit zlobivé Čechy – bylo zatknuto několik českých politiků, někteří dokonce za protirakouskou politiku byli odsouzeni k trestu smrti, zachránila je amnestie

březen 1915 vznik *Maffie*: snaží se mezi občany rozšiřovat povědomí o tom, že by bylo dobré mít svůj vlastní stát a udávat informace Dohodě o dění na území Rakouska-Uherska, spolupracovali s nimi i Slováci

- proti Maffii stáli čeští politici, kteří dříve docházeli do Říšského sněmu, sami si vytvořili *Český svaz poslanců ŘR*: prohlašují, že budou poslušní Habsburkům

Ruské legie

- jedním z nástrojů, jak Čechy v rámci monarchie zviditelnit, byly tzv. ruské legie
- na území cizích států působí legionáři: české jednotky, které bojovaly na straně Dohody
- měly i propagační význam – propagovaly myšlenky samostatného Československého státu

(12.8.1914) car Mikuláš povolil vznik české družiny v Kyjevě

- postupné vytváření jednotky československé
- do Ruska přijel i Masaryk s cílem jednotku zorganizovat, což se mu podařilo

(2.7.)1917 BITVA U ZBOROVA, první úspěch českých legií na úkor Rakousko-Uherské armády;

(7.11.1917) Bolševický převrat: Masaryk nařizuje, aby se Čechoslováci do situace v Rusku nevměšovali (*ozbrojená neutralita*), mají bojovat maximálně v zájmu Čechoslováků

- Čechoslováci se mají přes tzv. transsibiřskou magistrálu (vlak) přesunout na západní frontu, kde by bojovali na straně Dohody, těžká operace (Rusáci je chtěli odzbrojit, vylovení Japonců)
- Rusové vnímají Čechoslováky velmi negativně, protože obsadili transsibiřskou magistrálu, čímž jim zabránili rozšiřovat revoluci na Sibiř

listopad 1918 doba, kdy existuje československý stát – legionáře navštívil Rastislav Štefánik a vyřídil jim, aby pokračovali v bojích v Rusku na straně intervenčních armád, ti však nechtěli

- ukořistění části ruského pokladu, který ukradl Kolčák

prosinec 1919 první transport legionářů z Vladivostoku

listopad 1920 dokončení evakuace – tomuto návratu se říká *transsibiřská anabáze*

- generálové Syrový, Krejčí, Čech
- v Rusku bojovalo více než 10 000 českých vojáků

Československé legie

- vznikla v rámci francouzské cizinecké legie až na konci války
- říkali si *rota Nazdar*
- zapsali se v bitvách u Terronu, Arrasu, Vossieres, Chemin des Dames
- Itálie: boje na Piavě, Doss Alto
- Srbsko
- přispělo k myšlence vzniku samostatného československého státu

Rakousko-Uhersko 1916-1917

- 21.11.1916 prasynovec Františka Josefa I. stanovil novou politiku, široká politická amnestie (zacházení Kramáře, Rašína)
- vedl tajná jednání s Dohodou s cílem uzavřít mír, byla prozrazena
 - Český svaz: sdružuje politiky, kteří chtějí být součástí monarchie
 - proti setrvání v Habsburské monarchii protestuje česká inteligence, sepisuje *manifest českých spisovatelů*, autorem je Jaroslav Kvapil, podepsalo jej 222 osob, obrací na české poslance, aby hájili zájmy českého národa, jinak ať odejdou
- 17.5.1917 poslanci se nejspíše pod vlivem manifestu začali hlásit k získání autonomie a připojení Slovenska k Čechu
- 6.1.1918 *Tříkrálová deklarace*: habsburské ji označili za velezrádný dokument, čeští politici se v ní hlásí k vytvoření samostatného státu
- 13.4. v Praze v Obecním domě se sešli významní představitelé a Alois Jirásek tu předčítal slavnostní přísahu v tom smyslu, aby vznikl samostatný československý stát

Vojenské vzpoury 1918

- Boka Kotorská (v Černé Hoře) bouřili se tam čechoslováci, u ž nechtějí válčit, Kragujevac (Srbsko), Piava
- 30.5. *Pitsburská dohoda*: podepisuje ji Masaryk v USA, už se nemluví federaci, ale o autonomii Slovenska, což nebylo dodrženo
- postupně Dohodové velmoci uznaly, že má vzniknout budoucí Československo, uznaly československou národní radu za oficiální politický orgán

1 Československo

13. 7. se poskládal Národní výbor dle posledních voleb (Kramář, Švehla, Rašín, Klobáček, Soukup) – připravovali se, že převezmou moc až skončí válka, pod nimi funguje
- od srpna Zemská hospodářská rada – otázka hospodářství, měnové odluky, železnic
14. 10. uspořádána generální stávka nějakou socialistickou radou (taky pod N výborem) proti vývozu potravin z čs
- současně vznikla 14.10. čs. prozatímní vláda, tedy že se ČNR (TGM, EB, MRŠ) pasuje na vládu
 - když je konec války na spadnutí přichází 16.10. Karel I. s manifestem – Mým věrným národům rakouským – snažil se nabídnout národům v rámci monarchie federalizaci, nicméně už je pozdě
18. 10. Washingtonská deklarace, od Masaryka Wilsonovi, tohoto dne zveřejněna v Paříži – na jakých základech bude čs. stát vybudován (republika, demokracie), stejného dne přichází tzv. Wilsonova nota, že souhlasí s rozpadem rakouska a vznikne čsr
24. 10. zrušena smlouva s Německem, 25.10. zhroucení italské fronty, 26.10. Karel žádá o separátní mír, 27.10. posílá Gyula Andrássy notu že přijímají mírové podmínky, 28.10. zákon o zřízení samostatného československého státu (z pera Aloise Rašína), krátce po poledni tedy vyhlášena republika, všichni důležití byli v Ženevě, tam jednali s politiky v emigraci kdo bude prezident, jaká bude vláda atd., známí jsou ti kteří zůstali u nás – muži 28. října – Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Antonín Švehla, František Soukup, Vavro Šrobár
30. 10. sešli se zástupci slovenských politiků ve svätem Martine – Martinská deklarace – Slovenská národní rada, vyjádřili se, že společně s Čechy chtějí vytvořit čs. stát

- 13. 11. Prozatímní ústava, národní výbor zvětšili, rozšířili o slováky – Revoluční národní shromáždění – všechno se to odehrálo v Obecním domě
- 14. 11. se v Thunovském paláci sešlo RNS, prohlásili že čs bude republika, prezidentem zvolili v nepřítomnosti Masaryka, sesadili Habsburky a jmenovali vládu v čele s Karlem Kramářem
- 21. 12. 1918 TGM se dostává do ČSR, tady by končila písnička